

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Елена В. Ставрова,

*Преподавател в катедра „Финанси и отчетност“ на стопанския факултет
при „ЮЗУ „Н. Рилски“-Благоевград*

Относно: Дисертационен труд на тема: „ЕФЕКТЪТ НА ЕДИННИЯ
НАДЗОРЕН МЕХАНИЗЪМ ВЪРХУ ЕВРОПЕЙСКАТА БАНКОВА СИСТЕМА“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № . на Проф. д-р Димитър Димитров, , Ректор на Университет за национално и световно стопанство - София

Автор на дисертационния труд: Милена Пешева-Боршел

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Милена Пешева-Боршел за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ се състои от увод, пет глави, заключение, библиография и приложения. Той включва 189 страници текст включително справка за използваната литература и 35 страници приложения.

Считам, че **темата** на дисертацията е сполучливо избрана. Тя е актуална и има голяма научна и приложна значимост, които докторантката е обосновала в достатъчно добра степен. Ясно е открила проблемите, които се е заела да реши. Темата е благодатна за докторска дисертация, поради това, че в българското изследователско поле тази проблематика и в такъв контекст на изложение е недостатъчно разработена. В същото време тя е много комплексна и сложна, и за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка, високи аналитични способности и богат опит в извършването на научни изследвания. **Обектът** на дисертационния труд – европейският банков надзор и **предметът** –

ефектът на регулаторната среда върху ефективността на европейската финансова система, както и върху българската банкова система определено носят белезите на новаторско и критично-аналитично начало.

Спазено е утвърденото изискване за дисертационен труд: точно и ясно са определени **работните хипотези, ограниченията на научното изследване**. Прецизно са представени основните **изследователски подходи и методи**, включващи теоретико-методологичен анализ, историко-хронологичен анализ, дескриптивен анализ и синтез, Анализ на обгръщането (Data Envelopment Analysis, DEA) и оригинални иконометрични методи, допринасящи за доказване на изследователската теза и за изпълнение на изследователските намерения на докторантката.

Структурата на дисертацията е логически изградена и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на поставените изследователски **задачи и цели**. Текстът е обогатен и сполучливо онагледен с таблици и фигури, които способстват за лесното му възприемане и вникване в същността на изследването.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В **глава първа Милена Пешева-Боршел** е изградила теоретичния фундамент за провеждане на изследването, като е поставила концептуалните основи за анализа, дефинирани са основните понятия по изследваната проблематика. Направеният богат литературен обзор на публикациите по изследваната проблематика което представлява надеждна основа на обективно и аналитично сравнително изследване на изследователските търсения в международен контекст в тази област.

Във **втора глава** докторантката анализира структурата на Единния надзорен механизъм като важна структурна част на банковия съюз и неговата връзка с останалите органично свързани звена – Европейската централна банка, Единният съвет за преструктуриране и Единната европейска система за гарантиране на депозитите. Създаването на този механизъм идва да отговори на назрялата необходимост от въвеждане на системен ред, единна методология и хармонизирани инструменти по отношение на бизнес моделите, вътрешното

управление, управление на риска, рисковете за капитала заедно с рисковете за ликвидността и финансирането. Тази важна стъпка, предприета от Европейската централна банка и националните регулаторни органи се оказва решаваща за цялостната устойчивост на банковия бизнес изразено в стабилни капиталови и ликвидни резерви. Особено внимание докторантката е отделила на инструментариума на ЕЦБ за оценка и надзор, дефинирайки целите му, елементите и резултатите от привеждането на този механизъм в действие

Трета глава представлява анализът на допустимостта на определени модели, намерили вече приложение в аналогични изследвания, разработването на методология за тестване на резултатите от проучването чрез прилагане на иконометричен инструментариум върху база данни за оценка на ефективността на банкови институции. Докторантката е успяла да достигне до синхронизирането на няколко инструментариума, като така е обезпечила максималната адекватност на получените резултати.

Четвъртата глава представлява обосновка на изборът на базисни за изследването променливи, притежаващи достатъчна информационна наситеност за целите на изследването на докторантката както и конструирани на тяхна база иконометрични модели. Съдейки по данните от дискриптивната статистика броят на наблюденията 13381 може определено да даде основание за анализ на голяма база данни. Резултатите относно коефициентите в регресионният модел в тока 4.2. потвърждават корелации и зависимости, които на първо четене показват недостатъчна аргументираност, но докторантката е успяла да достигне до адекватно обяснение чрез дефиниране на връзки и зависимости между отделните независими променливи. Адекватността на шестте иконометрични модела е показателна чрез близките стойности на R^2 и коригираният R^2 са твърде близки по стойност, а Durbin – Watson test със стойности около 2 показва положителна (в моделите на база „Възвращаемост на кредитната институция“, „Ефекта на страната членка“, „Регресията с времеви лаг“) или липса на корелационна зависимост между данните във временните редове от данни (в моделите с независими променливи „Ликвидност на кредитната институция“, „Нетен лихвен марж“).

Петата глава на дисертационния труд докторантката е посветила на Българския банков сектор, представяйки динамиката на основни описващи сектора променливи като съотношение с аналогични показатели на европейските банки. Богатият графичен материал показва относителен синхрон в трендовете на някои от тях („Възвращаемост на активите“, „заеми/активи“), но и съществени разминавания в други (съотношение „депозити/активи“ по време на глобалната криза, „възвращаемост на активите“,). Установени са различия и на база „собственост върху капитала“, ефектите на пандемичната криза върху равнището на ефективност на банковата дейности други.

Обобщавайки всичко казано до тук ми дава достатъчно основание да смятам, че работата, извършена от докторантката, показва добра теоретична подготовка, както и способността ѝ да стига до научни обобщения. Разработеното в трета и четвърта глава показва умението на Милена Пешева-Боршел на основата на задълбочените си знания да генерира методически решения. Направените изводи в трета глава дават изцяло основание за изводи относно отличното познаване на системата от европейски и национален банков надзор и високите способности на докторанта за извършване на научно-практически изследвания и анализи с разнообразен характер и инструментариум.

По отношение на **представителността на данните**, изложени в труда може да се отбележи, че съдейки по източника им, те са с необходимата представителност и актуалност. Цитирането и позоваването на първичните литературни и справочни източници е направено от докторантката коректно.

В **техническо отношение** дисертацията е отлично оформена. Балансирана е като обем в петте си глави. Качествата на таблиците и фигурите е на много високо ниво. Документационният материал е коректно изведен и изчерпателен. Стилът и езикът на изложение са на нужното равнище за дисертационен труд.

Използваната литература и използваните ресурси в изследването са адекватно подбрани и обхващат авторитетни бази данни, множество

теоретични и приложни изследвания на български и чужди автори по цитираната тематика. В този контекст трябва да бъде отбелязана високата осведоменост на автора по анализирания в дисертационния труд научен проблем. Съотношението между литература на български и чуждоезикови автори е предопределено от природата на научната проблематика

Оценка на автореферата

В резултат на задълбоченото ми запознаване с автореферата в обем от 54 стандартни страници и със съдържанието на дисертационния труд достигнах до заключението, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.
2. В съдържателно и структурно отношение авторефератът в покрива на изискванията за такъв съпътстващ дисертационния труд документ. Той коректно отразява основните моменти в дисертацията и дава ясна представа за постигнатото в разработеният от Милена Пешева-Боршел научен труд.

III. Оценка на публикациите

По повод разкриването на процедурата за защита са представени 5 самостоятелни разработки на М. Пешева, в които е отразена изцяло или частично тематиката на представеният дисертационен труд. Същите в количествено и качествено отношение съответстват за получаването на научната степен „доктор“.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Внимателното ми запознаване с дисертационния труд ми дава основание да обобщя, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. Същевременно имам въпрос, който може да се окаже отправна точка за бъдеща работа на докторантката:

1. Подкрепя ли Милена Пешева мнението относно неутралността на рентабилността на банковата система в България към макроикономическата среда?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен проблем, какъвто е ролята на европейската система за банков надзор и неговото проектиране в условията на Българската банкова система. Изследователските задачи успешно са изпълнени от докторантката, а поставените изследователски цели - реализирани. Постигнати са научно-приложни приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат банковата практика. Дисертационният труд заслужава своята положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен.

Всичко това ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на **докторант Милена Пешева-Боршел** образователната и научната степен "Доктор" в Направление 3.8. Икономика. „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Дата: 27.04.2023

Благоевград

28.4.2023 г.

X

Elena Stavrova

Assoc. Prof. PhD

Signed by: ELENA VELKOVA STAVROVA

Изготвил становището:

Доц. д-р Елена Велкова Ставрова